

Justis- og beredskapsdepartementet

Leveres digitalt

Høring – endringer i arveloven mv. (begrensninger i ansvaret for arvelaterens forpliktelser)

1. Innledning

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev med frist 15. august 2021.

Huseierne er en uavhengig forbrukerorganisasjon uten kommersielle interesser og politiske bindinger. Vi er til for alle som eier sitt eget hjem. Våre 243.000 medlemmer bor i leiligheter, i rekkehus og i eneboliger, i borettslag, sameier og selvstendige enheter.

Huseierne bistår sine medlemmer med rådgivning og kurs innenfor fast eiendoms rettsforhold, overdragelse av eiendom mellom generasjoner, familie og arv, i tillegg til at vi skreddersyr vedvarende- og fremtidsfullmakter.

Vi får mange henvendelser knyttet til valg av skifteform og vi erfarer at det er en del arvinger som ikke kjenner til, eller forstår, konsekvensene av å overta et dødsbo til privat skifte/uskifte. Huseierne stiller oss derfor svært positive til endringer i regelverket som kan medføre økt informasjon til arvingene, men samtidig også begrense arvingers forpliktelser etter arvelater i enkelte tilfeller.

2. Adgang til å begrense overtatt gjeldsansvar - enpersonsutredningen

Huseierne ser behovet for at arvinger i enkelte situasjoner skal få slippe et urimelig gjeldsansvar etter arvelater. Det er svært mye som skal håndteres når en arvelater faller i fra, i tillegg til sorgen. Vi opplever at det mange som ikke har kapasitet eller ressurser til å undersøke, eller forstå, hva de påtar seg av ansvar når de signerer på erklæringer om privat skifte/uskifte. Flere signerer på erklæringer uten å vite at dette faktisk medfører et større gjeldsansvar.

Vi er enig i lagdommer Jan Eivind Norheim at det ikke bør innføres regler om adgang til å fri seg fra ansvar ved oppbud eller offentlig skifte, da dette synes for omfattende, dyrt og komplisert. Vi er videre enig med departementet at det bør innføres andre endringer i arveloven slik at uheldige og urimelig gjeldsbelastning for arvinger kan unngås.

Vi vil i det følgende kommentere de foreslåtte endringer vi har noen merknader til.

3. Foreslåtte endringer fra departementet

3.1 En styrket rett til innsyn vil medføre et bedre beslutningsgrunnlag

Huseierne stiller seg positive til endringer om at gjenlevende ektefelle eller samboer bør kunne innhente formues- og gjeldsopplysninger uten å måtte søke tingretten om fullmakt til dette. Vi er enig med departementet at det ikke bør være noen begrensning for enkelte ektefeller eller samboere som ikke har arverett, eller bare skal motta et bestemt gode av liten verdi. Innsynsretten bør for enkelhets skyld gjelde alle som var ektefeller eller samboer med avdøde på dødstidspunktet.

Huseierne mener videre at en innsynsrett etter loven også bør gis til avdødes livsarvinger. Vi kan ikke se at det er noe gode grunner for at livsarvinger ikke bør ha samme innsynsrett i sin avdøde forelders økonomiske forhold, slik det foreslås for ektefelle og samboer. Livsarvinger vil som regel ha betydelig mindre informasjon om avdødes økonomiske forhold enn en ektefelle eller samboer har. Dette vil kunne ha betydning for avgjørelsen om livsarvingene skal tillate en ny ektefelle eller samboer til å få sitte i uskiftet bo og ikke minst for vurderingen om boet skal overtas til privat eller offentlig skifte. Vi erfarer også at livsarvinger i svært mange tilfeller bistår ektefellen til avdøde med å innhente opplysninger samt bistå ved utfyllingen av erklæring om uskiftet bo og da vil det være praktisk om disse også kan innhente formuesopplysninger. Vi mener at livsarvinger dermed har like godt grunnlag til å få en innsynsrett etter loven slik det er foreslått for ektefeller og samboere.

En utvidet innsynsrett for livsarvinger, ektefeller og samboere vil også avlaste tingrettene i større grad da de ikke vil måtte utstede formuesfullmakter i like stort omfang. Det samme vil gjelde for skattemyndighetene.

Huseierne foreslår dermed å utvide den foreslåtte innsynsretten til også å gjelde for avdødes livsarvinger (både i arveloven og i skatteforvaltningsloven).

3.2 Frarådingsplikt

Huseierne er helt enig i at det bør ligge en frarådingsplikt hos tingrettene, men vi mener også at de bør ha en utvidet informasjons- og veiledningsplikt. Dette kan gjøres på en enkel måte ved å informere klarere om gjeldsovertakelse og ansvar i skriv fra tingrettene. Dersom innsynsretten blir lov hjemlet, bør også dette opplyses om, slik at arvingene vet hva de kan og bør undersøke før de beslutter skifteform. I denne forbindelse, kan det også være fornuftig å stimulere til utstedelse av proklama der arvingene er usikre. Og for å forsikre at arvingene har forstått ansvaret de påtar seg, kan et forslag være at de må bekrefte ved avkrysning i erklæringen om privat skifte/uskifte at de har gjort seg kjent med avdødes formuesforhold, og forstår at de ved sin signatur får det fulle gjeldsansvar.

Å gi god og tilstrekkelig informasjon og veiledning til arvinger tidlig i prosessen, vil etter vårt syn være særdeles viktig for å redusere risikoen for at arvinger påtar seg et ansvar de ikke forstår rekkevidden av.

3.3 Obligatorisk utstedelse av preklusivt proklama

Vi ser ikke at det er behov for en obligatorisk utstedelse av proklama, så lenge arvingene (både livsarvinger, ektefelle og samboere) kan få innsynsrett i avdødes økonomiske forhold og tilstrekkelig og god informasjon fra tingrettene.

3.4 Unntak fra krav om gjeldsovertakelse ved privat skifte

Huseierne utformer et betydelig antall fremtids- og vedvarende fullmakter hvert år og har et klart inntrykk av at slike fullmakter vil øke i antall i årene som kommer. Av den grunn anser vi det svært viktig å likestille arvinger med offentlig oppnevnt verge og arvinger med fremtidsfullmakt. Vi er således enig i departementets forslag om at arving med oppnevnt verge eller fremtidsfullmektig skal behandles på lik linje og slippe ansvar for arvelaters gjeldsforpliktelse. Vi er videre enig i at dette bør gjelde der det kun er en arving.

Når det gjelder arving som bare skal motta et bestemt gode av liten verdi, er Huseierne under tvil enige med departementet om at denne ikke skal kunne påta seg et gjeldsansvar utover det den mottar i arv. Arvingen har færre rettigheter også ellers i loven, så etter vårt syn vil det være naturlig at den også har færre rettigheter og ansvar i skifteoppgjøret.

3.5 Lemping av arvingenes ansvar

Det er viktig å ha en sikkerhetsventil for de tilfellene som er ekstraordinære, så Huseierne støtter forslaget om lemping av arvingers ansvar.

3.6 Endring i representasjonsreglene ved offentlig skifte

Vi støtter også forslaget om at fremtidsfullmektig skal kunne representere arving ved offentlig skifte. Som vi har presisert tidligere, vil omfanget av fremtidsfullmakter øke og for kunne ivareta hensynet til fullmaktsgivers bestemmelsesrett, må fremtidsfullmektig sidestilles med en offentlig oppnevnt verge, så lenge fullmakten dekker dette.

Oslo, 12. august 2021

Morten Andreas Meyer, generalsekretær/sign.

Karianne Listerud Lund, advokat/sign.